ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 16ης Μαρτίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Προσέγγιση των νομοθεσιών – Υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά – Οδηγία 2007/64/ΕΚ – Άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α΄ – Πληροφορίες που παρέχονται στον πληρωτή μετά την παραλαβή της εντολής πληρωμής – Άρθρα 58, 60 και 61 – Ευθύνη του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών για μη εγκεκριμένες πράξεις πληρωμής – Υποχρέωση του παρόχου να επιστρέψει στον ως άνω πληρωτή τα ποσά των μη εγκεκριμένων πράξεων – Συμβάσεις-πλαίσια – Υποχρέωση του παρόχου να παράσχει στον πληρωτή πληροφορίες που αφορούν τον οικείο δικαιούχο»

Στην υπόθεση C-351/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το justice de paix du canton de Forest (ειρηνοδικείο καντονίου Forest, Βέλγιο) με απόφαση της 13ης Απριλίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Ιουνίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

ZG

κατά

Beobank SA

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, Δ. Γρατσία, M. Ilešič, I. Jarukaitis και Z. Csehi (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο ZG, εκπροσωπούμενος από την C. Sarli, avocate,

– η Beobank SA, εκπροσωπούμενη από τον D. Bracke, advocaat,

– η Βελγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. Jacobs, C. Pochet και L. Van den Broeck,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την J. Očková, καθώς και από τους M. Smolek και J. Vláčil,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον T. Scharf και την E. Τσερέπα-Lacombe,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Ιουλίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 38, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ (ΕΕ 2007, L 319, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2009, L 187, σ. 5).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του ZG και της Beobank SA, βελγικού τραπεζικού ιδρύματος στο οποίο ο ενάγων της κύριας δίκης διατηρεί τραπεζικό λογαριασμό, σχετικά με δύο πράξεις πληρωμής οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με τη χρεωστική κάρτα του εν λόγω ενάγοντος και τις οποίες αυτός θεωρεί μη εγκεκριμένες πράξεις.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 21, 23, 27, 40, 43 και 46 της οδηγίας 2007/64 είχαν ως εξής:

«(1) Για την εγκαθίδρυση της εσωτερικής αγοράς είναι ουσιαστικής σημασίας να καταργηθούν όλα τα εσωτερικά σύνορα της [Ευρωπαϊκής] Κοινότητας, ώστε να επιτρέπεται η ελεύθερη διακίνηση αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Προς τούτο, η ορθή λειτουργία της ενιαίας αγοράς στον τομέα των υπηρεσιών πληρωμών είναι ζωτικής σημασίας. […]

[…]

(21) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να καθορίζει τις υποχρεώσεις που υπέχουν οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών όσον αφορά την πληροφόρηση των χρηστών υπηρεσιών πληρωμών, οι οποίοι, για να προβαίνουν σε ενημερωμένες επιλογές και να αναζητούν τις πιο συμφέρουσες υπηρεσίες στην αγορά της ΕΕ, θα πρέπει να λαμβάνουν σαφή πληροφόρηση στο ίδιο υψηλό επίπεδο. Χάριν διαφάνειας, η παρούσα οδηγία θα πρέπει να θεσπίσει τις δέουσες εναρμονισμένες απαιτήσεις που απαιτούνται για την παροχή των αναγκαίων και επαρκών πληροφοριών στους χρήστες υπηρεσιών πληρωμών τόσο σχετικά με τη σύμβαση υπηρεσιών πληρωμών όσο και με την καθαυτό πράξη πληρωμής. Προκειμένου να προαχθεί η ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς των υπηρεσιών πληρωμών, τα κράτη μέλη δεν πρέπει να δύνανται να εκδίδουν διατάξεις σχετικά με την πληροφόρηση πέραν των διατάξεων που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία.

[…]

(23) Οι ζητούμενες πληροφορίες θα πρέπει να είναι ανάλογες με τις ανάγκες των χρηστών και να γνωστοποιούνται με τυποποιημένο τρόπο. Ωστόσο, οι απαιτήσεις πληροφόρησης για μία μεμονωμένη πράξη πληρωμής θα πρέπει να είναι διαφορετικές από τις απαιτήσεις σύμβασης-πλαισίου η οποία προβλέπει σειρά πράξεων πληρωμής.

[…]

(27) Ο τρόπος με τον οποίον οι απαιτούμενες πληροφορίες δίδονται από τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών στον χρήστη των υπηρεσιών πληρωμών θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες του χρήστη αυτού καθώς και τις πρακτικές τεχνικές πτυχές και την οικονομική αποδοτικότητα ανάλογα με την κατάσταση όσον αφορά τη συμφωνία στη σχετική σύμβαση υπηρεσιών πληρωμών. […]

[…]

(40) Είναι απαραίτητο για την απολύτως ολοκληρωμένη και αυτοματοποιημένη επεξεργασία των πληρωμών, καθώς και για την ασφάλεια δικαίου περί την εκπλήρωση οποιασδήποτε υποχρέωσης μεταξύ χρηστών υπηρεσιών πληρωμών, να πιστώνεται στο λογαριασμό του δικαιούχου ολόκληρο το ποσό που μεταφέρει ο πληρωτής. […]

[…]

(43) Για να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα των πληρωμών στην Κοινότητα, θα πρέπει να ορίζεται μέγιστη προθεσμία εκτέλεσης μίας ημέρας για όλες τις εντολές πληρωμής τις οποίες πραγματοποιεί ο πληρωτής και που εκφράζονται σε ευρώ ή στο εθνικό νόμισμα κράτους μέλους εκτός της ζώνης ευρώ, όπως οι μεταφορές πίστωσης και τα εμβάσματα. […] Δεδομένου ότι οι εθνικές υποδομές πληρωμών είναι συχνά ιδιαίτερα αποτελεσματικές, θα πρέπει να παρέχεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να διατηρήσουν ή να θεσπίσουν κανόνες που προβλέπουν χρόνο εκτέλεσης συντομότερο της μίας εργάσιμης ημέρας, εφόσον ενδείκνυται, ώστε να αποφευχθεί τυχόν επιδείνωση των σημερινών συνθηκών παροχής υπηρεσιών.

[…]

(46) Η ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος πληρωμών εξαρτάται από την εμπιστοσύνη του χρήστη ότι ο πάροχος θα εκτελέσει την πράξη πληρωμής ορθά και εντός του συμφωνηθέντος χρόνου. Συνήθως, ο πάροχος μπορεί να αποτιμήσει τους κινδύνους που συνεπάγεται η πράξη πληρωμής που δέχεται να εκτελέσει. Ο πάροχος είναι εκείνος που παρέχει το σύστημα πληρωμών, φροντίζει για την ανάκληση εσφαλμένα μεταφερθέντων ή διατεθέντων χρηματικών ποσών και επιλέγει, στις περισσότερες περιπτώσεις, τους φορείς που μεσολαβούν στην εκτέλεση της συναλλαγής πληρωμής. Βάσει των παραπάνω εκτιμήσεων, είναι απολύτως δικαιολογημένο, εκτός από μη συνήθεις και απρόβλεπτες περιστάσεις, να θεωρείται ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών αντικειμενικά υπεύθυνος για την εκτέλεση της πράξης πληρωμής την οποία έχει αποδεχθεί από το χρήστη, εκτός από τις πράξεις και τις παραλείψεις του παρόχου των υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου για την επιλογή των οποίων είναι υπεύθυνος αποκλειστικά ο δικαιούχος. Ωστόσο, για να μη μείνει ο πληρωτής απροστάτευτος σε απίθανες συγκυρίες περιστάσεων όπου μπορεί να μένει ανοικτό (non liquet) εάν το ποσό της πληρωμής παρελήφθη δεόντως

από τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου ή όχι, το αντίστοιχο βάρος της απόδειξης θα πρέπει να φέρει ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή. Κατά κανόνα, μπορεί να αναμένεται ότι το ενδιάμεσο ίδρυμα (συνήθως "ουδέτερος" φορέας όπως μια κεντρική τράπεζα ή οργανισμός συμψηφισμού) που μεταφέρει το ποσό της πληρωμής από τον αποστέλλοντα στον λαμβάνοντα πάροχο υπηρεσιών πληρωμών θα αποθηκεύσει τα στοιχεία του λογαριασμού και θα είναι σε θέση να τα παρουσιάσει εφόσον απαιτηθεί. Εάν το ποσό πληρωμής έχει πιστωθεί στο λογαριασμό του λαμβάνοντος παρόχου υπηρεσιών πληρωμών, ο δικαιούχος θα πρέπει να έχει αμέσως αξίωση κατά του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών του για πίστωση στον λογαριασμό του.»

4 Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί»:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

4) "ιδρύματα πληρωμών": τα νομικά πρόσωπα που έχουν άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 10, να παρέχουν και να εκτελούν υπηρεσίες πληρωμών σε ολόκληρη την Κοινότητα·

5) "πράξη πληρωμής": η ενέργεια, στην οποία προβαίνει ο πληρωτής ή ο δικαιούχος, και συνίσταται στη διάθεση, μεταβίβαση ή ανάληψη χρηματικών ποσών, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε υποκείμενη υποχρέωση μεταξύ πληρωτή και δικαιούχου·

[…]

7) "πληρωτής": το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο διατηρεί λογαριασμό πληρωμών και επιτρέπει εντολή πληρωμής από αυτόν το λογαριασμό ή, εάν δεν υπάρχει λογαριασμός πληρωμών, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που δίνει εντολή πληρωμής·

8) "δικαιούχος": το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο τελικός αποδέκτης των χρηματικών ποσών που αποτελούν αντικείμενο της πράξης πληρωμής·

9) "πάροχος υπηρεσιών πληρωμών": οι επιχειρήσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, και τα νομικά και φυσικά πρόσωπα που τυγχάνουν εξαίρεσης σύμφωνα με το άρθρο 26·

10) "χρήστης υπηρεσιών πληρωμών": το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί μια υπηρεσία πληρωμών ως πληρωτής ή δικαιούχος, η και με τις δύο ιδιότητες·

11) "καταναλωτής": το φυσικό πρόσωπο που δεν ενεργεί υπό επαγγελματική ιδιότητα, όσον αφορά συμβάσεις υπηρεσιών πληρωμών που καλύπτονται από την παρούσα οδηγία·

12) "σύμβαση-πλαίσιο": σύμβαση υπηρεσιών πληρωμών που διέπει τη μελλοντική εκτέλεση ατομικών και διαδοχικών πράξεων πληρωμών και η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την υποχρέωση και τους όρους σύστασης λογαριασμού πληρωμών·

[…]».

5 Ο τίτλος ΙΙΙ της εν λόγω οδηγίας, ο οποίος επιγραφόταν «Διαφάνεια των όρων και απαιτήσεις ενημέρωσης που διέπουν τις υπηρεσίες πληρωμών», περιελάμβανε το κεφάλαιο 2, το οποίο έφερε τον τίτλο «Μεμονωμένες πράξεις πληρωμής».

6 Το άρθρο 38 της ίδιας οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Πληροφορίες που παρέχονται στον πληρωτή μετά την παραλαβή της εντολής πληρωμής», όριζε, στο στοιχείο α', τα εξής:

«Αμέσως μετά την παραλαβή της εντολής πληρωμής ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή παρέχει ή καθιστά διαθέσιμες στον πληρωτή, με τον τρόπο που προβλέπεται στο άρθρο 36, παράγραφος 1, τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) στοιχεία αναφοράς που επιτρέπουν στον πληρωτή να ταυτοποιήσει την πράξη πληρωμής και, κατά περίπτωση, τις πληροφορίες που αφορούν τον δικαιούχο».

7 Στο κεφάλαιο 3 του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας 2007/64, το οποίο επιγραφόταν «Συμβάσεις-πλαίσια», το άρθρο της 41, που έφερε τον τίτλο «Προηγούμενη γενική ενημέρωση», προέβλεπε στην παράγραφο 1 τα ακόλουθα:

«[…] Η διατύπωση των πληροφοριών και όρων πρέπει να είναι εύκολα κατανοητή, με σαφή και εύληπτη μορφή και σε επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους στο οποίο παρέχεται η υπηρεσία πληρωμών ή σε οποιαδήποτε άλλη γλώσσα συμφωνήσουν τα μέρη.»

8 Το άρθρο 47 της οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Πληροφόρηση του πληρωτή για τις επιμέρους πράξεις πληρωμής», όριζε, στις παραγράφους 1 και 2, τα εξής:

«1. Μετά τη χρέωση του λογαριασμού του πληρωτή με το ποσό της επιμέρους πράξης πληρωμής ή, όταν ο πληρωτής δεν χρησιμοποιεί λογαριασμό πληρωμών, μετά την παραλαβή της εντολής πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή παρέχει αμελλητί στον πληρωτή, με τον τρόπο που ορίζεται στο άρθρο 41, παράγραφος 1, τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) στοιχείο αναφοράς που επιτρέπει στον πληρωτή να ταυτοποιήσει κάθε πράξη πληρωμής και, κατά περίπτωση, τις πληροφορίες που αφορούν τον δικαιούχο·

β) το ποσό της πράξης πληρωμής στο νόμισμα στο οποίο χρεώνεται ο λογαριασμός πληρωμών του πληρωτή ή στο νόμισμα που χρησιμοποιείται για την εντολή πληρωμής·

γ) το ποσό των τυχόν επιβαρύνσεων για την πράξη πληρωμής, και, ανάλογα με την περίπτωση, την ανάλυσή τους, ή τον τόκο που πρέπει να καταβάλλει ο πληρωτής·

δ) ανάλογα με την περίπτωση, τη συναλλαγματική ισοτιμία που χρησιμοποιήθηκε στην πράξη πληρωμής από τον πάροχο των υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή, και το ποσό της πράξης πληρωμής μετά τη μετατροπή του νομίσματος και

ε) την ημερομηνία αξίας για τη χρέωση ή την ημερομηνία παραλαβής της εντολής πληρωμής.

2. Η σύμβαση-πλαίσιο μπορεί να περιλαμβάνει όρο ότι οι πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 παρέχονται ή καθίστανται διαθέσιμες περιοδικά τουλάχιστον μία φορά το μήνα, με τρόπο που έχει συμφωνηθεί και που επιτρέπει στον πληρωτή να αποθηκεύει και να αναπαράγει ακριβώς τις πληροφορίες.»

9 Το άρθρο 58 της οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Γνωστοποίηση μη εγκεκριμένων ή εσφαλμένων πράξεων πληρωμών», όριζε τα ακόλουθα:

«Ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών παρέχει επανόρθωση στο χρήστη υπηρεσιών πληρωμών, μόνο εάν ειδοποιήσει αμελλητί τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών του μόλις πληροφορηθεί οποιαδήποτε μη εγκεκριμένη ή εσφαλμένα εκτελεσθείσα πράξη πληρωμών που θεμελιώνει δικαίωμα απαιτήσεως, συμπεριλαμβανομένου του καθοριζόμενου στο άρθρο 75, και το αργότερο έως 13 μήνες από την ημερομηνία χρέωσης, εκτός εάν, ενδεχομένως, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών δεν παρέσχε ούτε κατέστησε διαθέσιμες τις πληροφορίες για την πράξη αυτήν σύμφωνα με τον τίτλο ΙΙΙ.»

10 Το άρθρο 59 της οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Στοιχεία που τεκμηριώνουν τη γνησιότητα και την εκτέλεση πράξεων πληρωμών», προέβλεπε τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη απαιτούν από τον πάροχο των υπηρεσιών πληρωμών, εφόσον ο χρήστης αρνείται ότι έχει εγκρίνει εκτελεσθείσα πράξη πληρωμής ή ισχυρίζεται ότι η πράξη πληρωμής δεν εκτελέσθηκε σωστά, να αποδεικνύει ότι εξακριβώθηκε η γνησιότητα της πράξης πληρωμής, ότι αυτή καταγράφηκε επακριβώς, καταχωρήθηκε στους λογαριασμούς και δεν επηρεάσθηκε από τεχνική βλάβη ή άλλη δυσλειτουργία.

2. Εάν ένας χρήστης υπηρεσίας πληρωμών αρνείται ότι έχει εγκρίνει εκτελεσθείσα πράξη πληρωμής, η χρήση ενός μέσου πληρωμών που έχει καταγραφεί από τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών δεν αποτελεί αναγκαστικά, αφ' εαυτής, επαρκή απόδειξη του ότι ο πληρωτής είχε εγκρίνει την πράξη πληρωμής ή ότι ενήργησε με δόλο ή δεν εκπλήρωσε από πρόθεση ή βαριά αμέλεια μία ή περισσότερες από τις υποχρεώσεις του δυνάμει του άρθρου 56.»

11 Το άρθρο 60 της οδηγίας 2007/64, το οποίο έφερε τον τίτλο «Ευθύνη του παρόχου υπηρεσιών πληρωμών για μη εγκεκριμένες πράξεις πληρωμής», προέβλεπε τα ακόλουθα:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, με την επιφύλαξη του άρθρου 58, σε περίπτωση μη εγκεκριμένης πράξης πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή να επιστρέφει αμέσως στον πληρωτή το ποσό της μη εγκεκριμένης πράξης και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, να επαναφέρει τον χρεωθέντα λογαριασμό πληρωμών στην κατάσταση που θα βρισκόταν εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η μη εγκεκριμένη πράξη πληρωμής.

2. Μπορεί να αποφασισθεί η χορήγηση περαιτέρω οικονομικής αποζημίωσης σύμφωνα με το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ του πληρωτή και του οικείου παρόχου υπηρεσιών πληρωμών.»

12 Το άρθρο 61 της οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Ευθύνη του πληρωτή για μη εγκεκριμένη πράξη πληρωμών», όριζε στις παραγράφους 1 έως 3 τα εξής:

«1. Κατά παρέκκλιση από το άρθρο 60, ο πληρωτής ευθύνεται σχετικά με μη εγκεκριμένες πράξεις πληρωμής μέχρι ανώτατου ποσού 150 ευρώ, για τις ζημίες που απορρέουν από τη χρήση απολεσθέντος ή κλαπέντος μέσου πληρωμών ή, εάν ο πληρωτής δεν έχει κρατήσει ασφαλή τα εξατομικευμένα στοιχεία ασφαλείας, από υπεξαίρεση μέσου πληρωμών.

2. Ο πληρωτής ευθύνεται για όλες τις ζημίες που σχετίζονται με μη εγκεκριμένες πράξεις πληρωμών, εφόσον οι ζημίες αυτές οφείλονται στο γεγονός ότι ενήργησε με δόλο ή δεν εκπλήρωσε μία ή περισσότερες από τις κατά το άρθρο 56 υποχρεώσεις του από πρόθεση ή βαριά αμέλεια. Στις περιπτώσεις αυτές δεν ισχύει το ανώτατο ποσό που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

3. Όταν ο πληρωτής δεν έχει ενεργήσει με δόλο ή δεν εκπλήρωσε σκοπίμως μία ή περισσότερες από τις κατά το άρθρο 56 υποχρεώσεις του, τα κράτη μέλη μπορούν να μειώνουν το όριο ευθύνης που αναφέρεται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη τη φύση των εξατομικευμένων στοιχείων ασφαλείας του μέσου πληρωμών και τις περιστάσεις της απώλειας, της κλοπής ή της υπεξαίρεσης»

13 Το άρθρο 86 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Πλήρης εναρμόνιση», προέβλεπε στην παράγραφο 1 ότι, «[μ]ε την επιφύλαξη του […] άρθρου 61, παράγραφος 3, […] εφόσον η παρούσα οδηγία περιλαμβάνει εναρμονισμένες διατάξεις, τα κράτη μέλη δεν διατηρούν ούτε θεσπίζουν άλλες διατάξεις από αυτές που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία».

Το βελγικό δίκαιο

14 Το άρθρο VII.18, σημείο 1, του code de droit économique (κώδικα οικονομικού δικαίου), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: κώδικας οικονομικού δικαίου), όριζε τα εξής:

«Μετά τη χρέωση του λογαριασμού του πληρωτή με το ποσό της επιμέρους πράξης πληρωμής ή, όταν ο πληρωτής δεν χρησιμοποιεί λογαριασμό πληρωμών, μετά την παραλαβή της εντολής πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή παρέχει αμελλητί στον πληρωτή, με τον τρόπο που ορίζεται στο άρθρο VII.12, [παράγραφος 1], τις ακόλουθες πληροφορίες:

1° στοιχείο αναφοράς που επιτρέπει στον πληρωτή να ταυτοποιήσει κάθε πράξη πληρωμής και, κατά περίπτωση, τις πληροφορίες που αφορούν τον δικαιούχο· […]».

15 Το άρθρο VII.35 του κώδικα οικονομικού δικαίου προέβλεπε τα ακόλουθα:

«Με την επιφύλαξη της εφαρμογής του άρθρου VII.33, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή οφείλει, σε περίπτωση μη εγκεκριμένης πράξης πληρωμής, κατόπιν διενέργειας εκ πρώτης όψεως ελέγχου για τυχόν απάτη εκ μέρους του πληρωτή, να επιστρέφει αμέσως στον πληρωτή το ποσό της μη εγκεκριμένης πράξης πληρωμής και, εφόσον συντρέχει περίπτωση, να επαναφέρει τον χρεωθέντα λογαριασμό πληρωμών στην κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η μη εγκεκριμένη πράξη πληρωμής, ενδεχομένως προσαυξημένο με τόκους που υπολογίζονται επί του ποσού αυτού.

Επιπλέον, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή οφείλει να επιστρέφει το ποσό που αντιστοιχεί σε τυχόν άλλες οικονομικές συνέπειες, ιδίως το ποσό των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο κάτοχος για τον προσδιορισμό της προς αποκατάσταση ζημίας.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Ο ZG, κάτοικος Βελγίου, είναι κάτοχος τραπεζικού λογαριασμού στην Beobank, στο Βέλγιο, για τον οποίο διαθέτει χρεωστική κάρτα.

17 Τη νύχτα της 20ής προς την 21η Απριλίου 2017, ο ZG βρισκόταν στη Βαλένθια (Ισπανία). Μια πρώτη πληρωμή ύψους 100 ευρώ πραγματοποιήθηκε, στις 00:35, με τη χρεωστική κάρτα του σε κατάστημα για το ακριβές είδος του οποίου διαφωνούν οι διάδικοι της κύριας δίκης. Εν συνεχεία, πραγματοποιήθηκαν δύο ακόμη πληρωμές με την ίδια κάρτα και στο ίδιο τερματικό πληρωμών,

για ποσά ύψους, αντιστοίχως, 991 ευρώ, στις 01:35, και 993 ευρώ, στις 02:06. Στις 02:35 επιχειρήθηκε η πραγματοποίηση και μιας τέταρτης συναλλαγής, ύψους 994 ευρώ, πλην όμως απορρίφθηκε.

18 Ο ZG δεν αμφισβητεί την πρώτη πληρωμή ύψους 100 ευρώ, αμφισβητεί, όμως, τη δεύτερη και την τρίτη πληρωμή (στο εξής: επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμές). Ο ZG δήλωσε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ότι δεν θυμάται τι συνέβη μετά την εκ μέρους του κατανάλωση ποτών στο συγκεκριμένο κατάστημα. Επιπλέον, δεν θυμάται ούτε το όνομα ούτε τη διεύθυνση του καταστήματος, ισχυρίζεται δε ότι υπήρξε θύμα απάτης η οποία διευκολύνθηκε από τη χορήγηση ναρκωτικής ουσίας.

19 Στις 23 Απριλίου 2017, ο ZG ζήτησε την απενεργοποίηση της τραπεζικής κάρτας του και, στις 29 Απριλίου του ίδιου έτους, υπέβαλε στην αστυνομία Βρυξελλών (Βέλγιο) καταγγελία για κλοπή και δόλια χρήση της συγκεκριμένης τραπεζικής κάρτας.

20 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, justice de paix du canton de Forest (ειρηνοδικείου καντονίου Forest, Βέλγιο), ο ενάγων της κύριας δίκης ζητεί, επιπλέον της καταβολής αποζημιώσεως ύψους 500 ευρώ, την επιστροφή των ποσών των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμών, συγκεκριμένα δε ποσό ύψους 1 984 ευρώ, πληρωμές τις οποίες θεωρεί «μη εγκεκριμένες», κατά την έννοια του άρθρου VII.35 του κώδικα οικονομικού δικαίου.

21 Η Beobank αμφισβητεί τα πραγματικά περιστατικά όπως αυτά περιγράφονται από τον ZG και αρνείται να προβεί στην ως άνω επιστροφή χρηματικών ποσών, καθόσον θεωρεί ότι οι συγκεκριμένες πληρωμές εγκρίθηκαν ή ότι, τουλάχιστον, ο ZG επέδειξε «βαριά αμέλεια».

22 Κατά το αιτούν δικαστήριο, ιδιαίτερη σημασία έχει να προσδιορισθεί το πρόσωπο το οποίο επωφελήθηκε από τις εν λόγω πληρωμές. Κατά κανόνα, η απάτη την οποία διαπράττει τρίτο πρόσωπο μέσω της χρεωστικής κάρτας του θύματος παρέχει στον αυτουργό τη δυνατότητα να προβεί σε αγορές ή σε αναλήψεις μετρητών. Εν προκειμένω, όμως, κατά τους ισχυρισμούς του ZG, η απάτη είχε ως αποτέλεσμα την πίστωση τραπεζικού λογαριασμού τρίτου.

23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατόπιν αιτήματος του δικηγόρου του ZG, η Beobank παρέσχε πληροφορίες μόνον σχετικά με τον αριθμό αναφοράς και τον εντοπισμό της γεωγραφικής θέσεως του συγκεκριμένου τερματικού πληρωμών, χωρίς να προσδιορίσει την ταυτότητα του δικαιούχου των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμών πέραν της μνείας του στοιχείου «COM SU VALENCIA ESP». Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως, ορίσθηκε νέα δικάσιμος της υποθέσεως προκειμένου να έχει η Beobank τη δυνατότητα να παράσχει σχετικές διευκρινίσεις, πλην όμως η εν λόγω τράπεζα δεν παρέσχε εν τέλει τέτοιες διευκρινίσεις, υποστηρίζοντας ότι δεν έλαβε συμπληρωματικές πληροφορίες από την ATOS, διαχειρίστρια εταιρία του τερματικού πληρωμών. Κατά την Beobank, το ισπανικό τραπεζικό ίδρυμα του δικαιούχου των εν λόγω πληρωμών, ήτοι η τράπεζα Sabadell, είναι εκείνο που αρνείται να γνωστοποιήσει τα στοιχεία ταυτοποιήσεως του εμπλεκομένου εμπόρου.

24 Παραπέμποντας στο άρθρο VII.18 του κώδικα οικονομικού δικαίου, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να εξετασθεί αν βάσει της διατάξεως αυτής, όσον αφορά την παροχή των ως άνω πληροφοριών, το οικείο τραπεζικό ίδρυμα υπείχε υποχρέωση ως προς το μέσο ή υποχρέωση προς επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος. Εάν από την εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία είναι δυνατόν να συναχθεί ότι η Beobank παρέβη τη σχετική υποχρέωσή της, τούτο θα έχει ως συνέπεια, κατά το αιτούν δικαστήριο, να μπορεί το δικαστήριο αυτό «να αντλήσει εξ αυτού

συμπεράσματα σε σχέση με την υποχρέωσ[η της τράπεζας] να επιστρέψει τα ποσά των επίμαχων πράξεων και/ή σε σχέση με το αίτημα αποζημιώσεως ως προς την απώλεια της δυνατότητας ανακτήσεως των κεφαλαίων από το τρίτο πρόσωπο».

25 Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η Beobank υποστηρίζει ότι το άρθρο VII.18 του κώδικα οικονομικού δικαίου επιβάλλει στην οικεία τράπεζα υποχρέωση μόνον ως προς το μέσο, ήτοι μόνον υποχρέωση παροχής των πληροφοριών που της έχει διαβιβάσει η ανταποκρίτρια τράπεζα, και ότι απόκειται στον καταναλωτή να απευθυνθεί στην εν λόγω ανταποκρίτρια τράπεζα στην περίπτωση που οι πληροφορίες είναι ανεπαρκείς. Εν προκειμένω, η Beobank ζητεί από το αιτούν δικαστήριο, εάν το κρίνει σκόπιμο, να «απευθύνει δικαστική πρόσκληση» στη Sabadell προκειμένου αυτή να προσκομίσει τα έγγραφα που θα καταστήσουν δυνατή την ταυτοποίηση του δικαιούχου της συναλλαγής. Στην περίπτωση που δεν ληφθεί ικανοποιητική απάντηση, κατά την Beobank, θα πρέπει να διαταχθεί η διεξαγωγή έρευνας στο πλαίσιο αιτήσεως δικαστικής συνδρομής, προκειμένου να υποβληθούν ερωτήσεις στα όργανα της Sabadell. Προς τεκμηρίωση της απόψεώς της, η Beobank επικαλείται τη φράση «κατά περίπτωση», η οποία χρησιμοποιείται στην επίμαχη διάταξη. Αντιθέτως, ο ZG φρονεί ότι η Beobank πρέπει να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη μη γνωστοποίηση των στοιχείων από τη Sabadell.

26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το justice de paix du canton de Forest (ειρηνοδικείο καντονίου Forest) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Κατ’ ορθή ερμηνεία του άρθρου 38, […] στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, υπέχει υποχρέωση ως προς το μέσο ή υποχρέωση προς επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών [του πληρωτή] σε σχέση με την παροχή των “πληροφοριών που αφορούν τον δικαιούχο”;

2) Έχει η ως άνω διάταξη την έννοια ότι οι μνημονευόμενες σε αυτή “πληροφορίες που αφορούν τον δικαιούχο” καταλαμβάνουν τις πληροφορίες που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του φυσικού ή νομικού προσώπου που είναι ο αποδέκτης της πληρωμής;»

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

27 Κατά πρώτον, επισημαίνεται ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 38, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, δηλαδή διατάξεως που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο, στο πλαίσιο του τίτλου της ΙΙΙ που επιγραφόταν «Διαφάνεια των όρων και απαιτήσεις ενημέρωσης που διέπουν τις υπηρεσίες πληρωμών», ρύθμιζε τις «[μ]εμονωμένες πράξεις πληρωμής».

28 Το ως άνω κεφάλαιο 2 είχε εφαρμογή, όπως προέβλεπε το άρθρο 35, παράγραφος 1, της οδηγίας 2007/64, στις «μεμονωμένες πράξεις πληρωμής που δεν καλύπτονται από σύμβαση-πλαίσιο».

29 Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι ο ZG διατηρεί στην Beobank λογαριασμό πληρωμών για τον οποίο διαθέτει χρεωστική κάρτα με την οποία πραγματοποιήθηκαν οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμές.

30 Υπό τις συνθήκες αυτές, όπως υποστηρίζουν η Beobank, η Τσεχική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμές δεν αποτελούν «μεμονωμένες πράξεις», κατά την έννοια του κεφαλαίου 2 του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας 2007/64, αλλά εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του επιγραφόμενου «Συμβάσεις-πλαίσια» κεφαλαίου 3 του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας.

31 Το ως άνω κεφάλαιο 3 είχε εφαρμογή, σύμφωνα με το άρθρο 40 της εν λόγω οδηγίας, στις πράξεις πληρωμών που καλύπτονται από σύμβαση-πλαίσιο. Ως «σύμβαση-πλαίσιο» οριζόταν, στο άρθρο 4, σημείο 12, της ίδιας οδηγίας, η «σύμβαση υπηρεσιών πληρωμών που διέπει τη μελλοντική εκτέλεση ατομικών και διαδοχικών πράξεων πληρωμών και η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την υποχρέωση και τους όρους σύστασης λογαριασμού πληρωμών».

32 Ως εκ τούτου, πρέπει να ληφθεί ως θεωρηθεί δεδομένο ότι το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64 είχε εφαρμογή στις επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμές.

33 Επομένως, προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, τα ερωτήματα αυτά πρέπει να νοηθούν ως αφορώντα την ερμηνεία του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64 και όχι την ερμηνεία του άρθρου 38, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας.

34 Κατά δεύτερον, παρατηρείται ότι, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ο ZG ζητεί, μεταξύ άλλων, την επιστροφή των ποσών των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμών, τις οποίες θεωρεί «μη εγκεκριμένες», κατόπιν της αρνήσεως της Beobank να ικανοποιήσει το υποβληθέν προς αυτήν αίτημα να προβεί στη συγκεκριμένη επιστροφή, για τον λόγο ότι, κατά τη συγκεκριμένη τράπεζα, ο ZG είχε πράγματι εγκρίνει τις πράξεις αυτές πληρωμών ή, τουλάχιστον, είχε επιδείξει «βαριά αμέλεια».

35 Όπως επιβεβαιώθηκε με τις απαντήσεις σε γραπτές ερωτήσεις του Δικαστηρίου, η αγωγή που άσκησε ο ZG στηρίζεται στο άρθρο VII.35 του κώδικα οικονομικού δικαίου. Το άρθρο αυτό μεταφέρει στο βελγικό δίκαιο το άρθρο 60 της οδηγίας 2007/64, κατά το οποίο, σε περίπτωση μη εγκεκριμένης πράξεως πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του οικείου πληρωτή επιστρέφει αμέσως στον πληρωτή το ποσό της εν λόγω πράξεως πληρωμής και, κατά περίπτωση, επαναφέρει τον χρεωθέντα λογαριασμό πληρωμών στην κατάσταση στην οποία θα βρισκόταν εάν δεν είχε πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη πράξη πληρωμής. Εντούτοις, σύμφωνα με το άρθρο 61, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, ο πληρωτής ευθύνεται για όλες τις ζημίες που σχετίζονται με μη εγκεκριμένες πράξεις πληρωμών, εφόσον οι ζημίες αυτές οφείλονται στο ότι ενήργησε με δόλο ή δεν εκπλήρωσε μία ή περισσότερες από τις κατά το άρθρο 56 υποχρεώσεις του από πρόθεση ή «βαριά αμέλεια».

36 Το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να θεωρεί ότι, αν, υπό το πρίσμα των απαντήσεων του Δικαστηρίου στα προδικαστικά ερωτήματα, προκύψει ότι η Beobank παρέβη την υποχρέωσή της να παράσχει στον ZG τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, τότε μπορεί να συναγάγει εξ αυτού συμπεράσματα, μεταξύ άλλων όσον αφορά την υποχρέωση της Beobank να επιστρέψει τα ποσά των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμών.

37 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το καθεστώς ευθύνης των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που προβλέπεται στο άρθρο 60, παράγραφος 1, και στα άρθρα 58 και 59 της οδηγίας 2007/64 έχει πλήρως εναρμονισθεί. Τούτο συνεπάγεται ότι δεν συμβιβάζονται με την εν λόγω οδηγία τόσο ένα καθεστώς παράλληλης ευθύνης βάσει της ίδιας γενεσιουργού αιτίας όσο και ένα παράλληλο καθεστώς ευθύνης το οποίο θα επέτρεπε στον

χρήστη υπηρεσιών πληρωμών να επικαλεσθεί την ύπαρξη τέτοιας ευθύνης βάσει άλλης γενεσιουργού αιτίας (πρβλ. απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671, σκέψεις 42 και 46).

38 Πράγματι, η συνύπαρξη του εναρμονισμένου καθεστώτος ευθύνης για τις μη εγκεκριμένες ή εσφαλμένες πράξεις το οποίο θεσπίζει η οδηγία 2007/64 με ένα προβλεπόμενο από το εθνικό δίκαιο εναλλακτικό καθεστώς ευθύνης, το οποίο στηρίζεται στα ίδια πραγματικά περιστατικά και στην ίδια βάση, είναι δυνατή μόνον υπό την προϋπόθεση ότι το εναλλακτικό καθεστώς δεν θίγει το κατά τα ως άνω εναρμονισμένο καθεστώς καθώς και τους σκοπούς και την πρακτική αποτελεσματικότητα της οδηγίας (απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671, σκέψη 45).

39 Όπως, όμως, επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 53 και 60 των προτάσεών του, ένα εθνικό δικαστήριο δεν μπορεί να αγνοήσει τη διάκριση που καθιερώνει η οδηγία όσον αφορά τις πράξεις πληρωμής, αναλόγως αν είναι εγκεκριμένες ή μη εγκεκριμένες, και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αποφανθεί επί αιτήματος επιστροφής πληρωμών όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης χωρίς προηγουμένως να χαρακτηρίσει τις πληρωμές αυτές ως εγκεκριμένες ή μη εγκεκριμένες πράξεις. Πράγματι, το άρθρο 60, παράγραφος 1, της οδηγίας 2007/64, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο της 86, παράγραφος 1, αντιτίθεται στην εκ μέρους του χρήστη υπηρεσιών πληρωμών επίκληση της ευθύνης του παρόχου των υπηρεσιών αυτών για τον λόγο ότι ο συγκεκριμένος πάροχος παρέβη την υποχρέωση παροχής πληροφοριών που υπέχει από το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας, στο μέτρο που η ευθύνη αυτή αφορά την επιστροφή του ποσού πράξεων πληρωμής.

40 Ως εκ τούτου, αντιθέτως προς ό,τι φαίνεται να εκτιμά το αιτούν δικαστήριο, ενδεχόμενη παράβαση εκ μέρους της Beobank της υποχρεώσεώς της να παράσχει τις πληροφορίες που προβλέπει το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, υποχρέωση την οποία αφορούν τα προδικαστικά ερωτήματα, δεν δύναται, αυτή καθεαυτήν, να συνεπάγεται υποχρέωση επιστροφής των ποσών των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμών.

41 Ωστόσο, από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο προκύπτει ότι το συγκεκριμένο δικαστήριο εκτιμά ότι το είδος του καταστήματος που επισκέφθηκε ο ZG και το είδος των υπηρεσιών που παρασχέθηκαν εντός αυτού μπορούν να επηρεάσουν την εκτίμηση του ζητήματος αν οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμές ήταν εγκεκριμένες. Η σχετική διαφωνία μεταξύ των διαδίκων, όμως, θα μπορούσε να επιλυθεί αν ήταν γνωστή η ταυτότητα του λήπτη των πληρωμών αυτών, όπερ επιβάλλει να καθορισθεί ποιος υπέχει εν τέλει την υποχρέωση να παράσχει τις αναγκαίες προς τούτο πληροφορίες. Από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει επίσης ότι το αιτούν δικαστήριο έχει επιληφθεί αιτήσεως της Beobank για τη λήψη μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας, με σκοπό να ζητηθούν από τον πάροχο υπηρεσιών πληρωμών του δικαιούχου των πληρωμών αυτών ορισμένες πληροφορίες που αφορούν τον δικαιούχο.

42 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν ευρύτατη δυνατότητα υποβολής αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο, σε περίπτωση κατά την οποία εκτιμούν ότι στην υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους ανακύπτουν ζητήματα ερμηνείας ή κύρους διατάξεων του δικαίου της Ένωσης η απάντηση στα οποία είναι απαραίτητη για την επίλυση της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί και ότι, ιδίως, τα εθνικά δικαστήρια είναι ελεύθερα να ασκούν τη δυνατότητα αυτή σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνουν ενδεδειγμένο (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2018, Memoria και Dall'Antonia, C-342/17, EU:C:2018:906, σκέψη 33 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

43 Επιπλέον, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως της κύριας δίκης, τη λυσιτέλεια του ερωτήματος που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον το υποβληθέν ερώτημα αφορά την ερμηνεία ή το κύρος κανόνα του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται καταρχήν να απαντήσει. Ως εκ τούτου, τα προδικαστικά ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης είναι κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να μην απαντήσει σε τέτοιο ερώτημα μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία τα οποία είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα υποβληθέντα ερωτήματα (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2022, Cilevičs κ.λπ., C-391/20, EU:C:2022:638, σκέψεις 41 και 42).

44 Σύμφωνα με την ως άνω νομολογία αυτή, στο μέτρο που το αιτούν δικαστήριο κρίνει αναγκαίο, στο πλαίσιο της εκ μέρους του εκτιμήσεως του εγκεκριμένου ή μη χαρακτήρα των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης πληρωμών, περιλαμβανομένων τυχόν μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που πρέπει να ληφθούν στο πλαίσιο αυτό, να λάβει γνώση της φύσεως και του εύρους των πληροφοριών τις οποίες ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του οικείου πληρωτή πρέπει να παράσχει στον πληρωτή κατ' εφαρμογήν του άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2007/64, η λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης δεν μπορεί να τεθεί εν αμφιβόλω.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

45 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2007/64 έχει την έννοια ότι ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή υποχρεούται να παράσχει στον πληρωτή τις πληροφορίες οι οποίες καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του φυσικού ή νομικού προσώπου που ήταν δικαιούχος πράξεως πληρωμής χρεωθείσας στον λογαριασμό του πληρωτή και όχι μόνον τις πληροφορίες τις οποίες ο εν λόγω πάροχος έχει στη διάθεσή του, έχοντας καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, όσον αφορά τη συγκεκριμένη πληρωμή.

46 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, προκειμένου να ερμηνευθεί διάταξη του δικαίου της Ένωσης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος. (πρβλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, C-132/21, EU:C:2023:2, σκέψη 32, καθώς και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

47 Όσον αφορά το γράμμα του άρθρου 47, παράγραφος 1, της οδηγίας 2007/64, επισημαίνεται ότι η διάταξη αυτή προβλέπει ότι, μετά τη χρέωση του λογαριασμού του πληρωτή με το ποσό μιας επιμέρους πράξεως πληρωμής ή, σε περίπτωση κατά την οποία ο πληρωτής δεν χρησιμοποιεί λογαριασμό πληρωμών, μετά την παραλαβή της εντολής πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή παρέχει αμελλητί στον πληρωτή, με τον τρόπο που ορίζεται στο άρθρο 41, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας, ορισμένες πληροφορίες.

48 Προκειμένου να συμμορφωθεί προς την απαίτηση αυτή, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του οικείου πληρωτή υποχρεούται να διαβιβάσει, σύμφωνα με το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, στοιχείο αναφοράς που παρέχει στον πληρωτή τη δυνατότητα να ταυτοποιήσει κάθε πράξη πληρωμής και, «κατά περίπτωση, τις πληροφορίες που αφορούν τον δικαιούχο» της.

49 Διαπιστώνεται, όμως, ότι, μολονότι η έννοια του «δικαιούχου» που μνημονεύεται στην ως άνω διάταξη ορίζεται στο άρθρο 4, σημείο 8, της οδηγίας 2007/64 ως το φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο είναι ο τελικός αποδέκτης των χρηματικών ποσών που αποτελούν αντικείμενο της πράξεως πληρωμής, οι «πληροφορίες» που πρέπει να παρέχονται, κατ' εφαρμογήν του εν λόγω άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, όσον αφορά τον δικαιούχο της οικείας πράξεως πληρωμής, δεν διευκρινίζονται περαιτέρω στην οδηγία.

50 Ειδικότερα, το γράμμα της τελευταίας αυτής διατάξεως δεν καθιστά δυνατό να καθορισθεί, όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο, αν η υποχρέωση παροχής των εν λόγω πληροφοριών συνιστά υποχρέωση ως προς το μέσο ή υποχρέωση προς επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος, τούτο δε, μεταξύ άλλων, λόγω της παρεμβολής της φράσεως «κατά περίπτωση» εντός του εν λόγω άρθρου.

51 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει, σύμφωνα με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, να εξετασθούν το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64 και οι σκοποί τους οποίους επιδιώκει η οδηγία.

52 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί, όσον αφορά το σχετικό πλαίσιο, ότι, όπως προκύπτει από το άρθρο 86, παράγραφος 1, της οδηγίας 2007/64, το συγκεκριμένο νομοθέτημα προβαίνει, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως, σε πλήρη εναρμόνιση, η οποία δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να διατηρούν σε ισχύ ή να θεσπίζουν διατάξεις διαφορετικές από εκείνες που περιλαμβάνονται στην οδηγία, εκτός αν αυτή ορίζει άλλως, όπερ πάντως δεν συμβαίνει στην περίπτωση των υποχρεώσεων πληροφορήσεως που προβλέπονται στο άρθρο της 47, παράγραφος 1. Συγκεκριμένα, με την αιτιολογική σκέψη 21 της οδηγίας διευκρινίζεται ότι τα κράτη μέλη δεν έχουν τη δυνατότητα να θεσπίζουν διατάξεις σχετικά με την πληροφόρηση πέραν εκείνων που περιλαμβάνονται στην οδηγία.

53 Λαμβανομένης υπόψη της πλήρους αυτής εναρμονίσεως, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι υποχρεώσεις πληροφορήσεως που προβλέπονται στο άρθρο 47, παράγραφος 1, της οδηγίας 2007/64 συνιστούν κατ' ανάγκην υποχρεώσεις τις οποίες πρέπει να θέτουν σε εφαρμογή τα κράτη μέλη χωρίς να μπορούν να παρεκκλίνουν από αυτές και χωρίς καν να μπορούν να τις αμβλύνουν χαρακτηρίζοντάς τες ως υποχρεώσεις ως προς το μέσο και όχι ως υποχρεώσεις αποτελέσματος. Εξάλλου, ουδόλως προκύπτει από την οικονομία του εν λόγω άρθρου 47 ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, προβλέποντας υποχρεώσεις οι οποίες καθορίζουν με ακρίβεια τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν, είχε ως σκοπό απλώς να καταβληθούν προσπάθειες προς τούτο και όχι να καθορίσει συγκεκριμένα προς επίτευξη αποτελέσματα.

54 Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι ορισμένες άλλες διατάξεις της οδηγίας 2007/64 έχουν διατυπωθεί έτσι ώστε να καθίσταται σαφές ότι η καταβολή προσπαθειών αρκεί για τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις που θέτουν οι διατάξεις αυτές. Τούτο ισχύει, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση του άρθρου 74, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας ή του άρθρου της 75, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, δηλαδή διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών ενός πληρωτή πρέπει να «καταβάλλει […] προσπάθειες» για την ανάκτηση χρηματικών ποσών ή «προσπαθεί» να ανιχνεύσει μη εκτελεσθείσα ή εσφαλμένως εκτελεσθείσα

πράξη πληρωμής. Ως εκ τούτου, μπορεί ευλόγως να υποτεθεί ότι ο νομοθέτης θα είχε χρησιμοποιήσει ανάλογη διατύπωση και στο άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας, εάν για τη συμμόρφωση προς την υποχρέωση που προβλέπει η διάταξη αυτή αρκούσε απλώς να καταβληθούν προσπάθειες για να παρασχεθούν στον πληρωτή οι πληροφορίες που αφορούν τον δικαιούχο της πληρωμής.

55 Όσον αφορά την παρεμβολή της φράσεως «κατά περίπτωση» εντός του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, λαμβανομένων υπόψη των ως άνω εκτεθέντων, αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών πρέπει να παρέχει στον πληρωτή τις πληροφορίες που καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του δικαιούχου πράξεως πληρωμής μόνον σε περίπτωση κατά την οποία, αφού καταβάλει προσπάθειες προς τούτο, έχει ο ίδιος στη διάθεσή του τις πληροφορίες αυτές.

56 Αντιθέτως, η ως άνω φράση έχει, στο συγκεκριμένο πλαίσιο, την έννοια ότι οι πληροφορίες οι οποίες αφορούν τον δικαιούχο πράξεως πληρωμής και τις οποίες ο πάροχος υπηρεσιών της εν λόγω πληρωμής πρέπει να παράσχει στον οικείο πληρωτή, κατόπιν της χρεώσεως του ποσού της πράξεως πληρωμής στον λογαριασμό του πληρωτή ή κατά το χρονικό σημείο που συμφωνήθηκε κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, περιλαμβάνουν τις πληροφορίες τις οποίες ο συγκεκριμένος πάροχος υπηρεσιών πληρωμών έχει ή πρέπει να έχει στη διάθεσή του σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης.

57 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από τον σκοπό ο οποίος επιδιώκεται με την οδηγία 2007/64, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις της 1, 21, 23, 40 και 43, και ο οποίος συνίσταται, μεταξύ άλλων, προκειμένου να διασφαλισθεί η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς στον τομέα των υπηρεσιών πληρωμών, στην παροχή προς τους χρήστες των υπηρεσιών αυτών της δυνατότητας να ταυτοποιούν ευχερώς τις πράξεις πληρωμής, καθόσον έχουν στη διάθεσή τους «σαφή πληροφόρηση στο ίδιο υψηλό επίπεδο», η οποία είναι ταυτόχρονα αναγκαία και επαρκής τόσο όσον αφορά τη σύμβαση υπηρεσιών πληρωμών όσο και τις πράξεις πληρωμών αυτές καθεαυτές, είναι ανάλογη με τις ανάγκες των χρηστών και γνωστοποιείται με τυποποιημένο τρόπο, τούτο δε προκειμένου, αφενός, να διασφαλισθεί η απολύτως ολοκληρωμένη και αυτοματοποιημένη επεξεργασία των πληρωμών και, αφετέρου, να βελτιωθούν η αποτελεσματικότητα και η ταχύτητα των πληρωμών (πρβλ. απόφαση της 21ης Μαρτίου 2019, Tecnoservice Int., C-245/18, EU:C:2019:242, σκέψη 28).

58 Επομένως, η οδηγία 2007/64 αποσκοπούσε στην καθιέρωση υψηλού «επιπέδου» όσον αφορά τις πληροφορίες τις οποίες υποχρεούνται να διαβιβάζουν στους χρήστες οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών.

59 Προκειμένου να ανταποκρίνονται στις οι απαιτήσεις που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 57 της παρούσας αποφάσεως, οι πληροφορίες τις οποίες έπρεπε να παράσχει ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών στον οικείο πληρωτή, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, έπρεπε να είναι αρκούντως ακριβείς και ουσιώδεις. Πράγματι, αν οι πληροφορίες δεν είναι τέτοιας ποιότητας, ο πληρωτής δεν θα είναι σε θέση, βάσει των συγκεκριμένων πληροφοριών, να ταυτοποιήσει μετά βεβαιότητος την οικεία πράξη πληρωμής. Επιπλέον, η παροχή των λοιπών πληροφοριών που απαιτούνται κατά το άρθρο 47, παράγραφος 1, της οδηγίας, όπως το ποσό της οικείας πράξεως, η ημερομηνία αξίας ή παραλαβής της σχετικής εντολής καθώς και, ανάλογα με την περίπτωση, οι ισχύουσες επιβαρύνσεις και η συναλλαγματική ισοτιμία, στερείται σημασίας για τον εν λόγω πληρωτή, δεδομένου ότι αυτός δεν θα είναι σε θέση να συνδέσει τις εν λόγω πληροφορίες με συγκεκριμένη πράξη πληρωμής.

60 Στο μέτρο, όμως, που το «στοιχείο αναφοράς που επιτρέπει στον πληρωτή να ταυτοποιήσει κάθε πράξη πληρωμής», κατά την πρώτη ημιπερίοδο του άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64, συνίσταται σε συνδυασμό γραμμάτων και/ή αριθμητικών στοιχείων, η επιλογή του οποίου ανταποκρίνεται πρωτίστως σε ανάγκες απτόμενες της πληροφορικής, με συνέπεια το εν λόγω στοιχείο αναφοράς, μολονότι επιδέχεται ολοκληρωμένη και αυτοματοποιημένη επεξεργασία, να μην παρέχει στον οικείο πληρωτή τη δυνατότητα να συνδέσει το στοιχείο αναφοράς με συγκεκριμένη πράξη πληρωμής, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή πρέπει κατ' ανάγκην να του παράσχει τις αναγκαίες πληροφορίες, ώστε να ανταποκριθεί στις απορρέουσες από τη διάταξη αυτή απαιτήσεις, στο πλαίσιο του επιπλέον στοιχείου, το οποίο μνημονεύεται στη δεύτερη ημιπερίοδο του ως άνω άρθρου 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, ήτοι των «πληροφορ[ιών] που αφορούν τον δικαιούχο».

61 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 27 της οδηγίας 2007/64, ο τρόπος με τον οποίο ο οικείος πάροχος υπηρεσιών πληρωμών όφειλε να παράσχει τις απαιτούμενες πληροφορίες στον χρήστη των υπηρεσιών αυτών έπρεπε να λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τις ανάγκες του χρήστη.

62 Εξάλλου, όπως επισημαίνεται στην αιτιολογική σκέψη 46 της οδηγίας 2007/64, ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του οικείου πληρωτή είναι εκείνος που παρέχει το σύστημα πληρωμών, μεριμνά για την ανάκληση εσφαλμένως μεταφερθέντων ή διατεθέντων χρηματικών ποσών και επιλέγει, στις περισσότερες περιπτώσεις, τους φορείς που μεσολαβούν στην εκτέλεση της πράξεως πληρωμής. Ο έλεγχος αυτός, τον οποίο ασκεί καθ' όλη τη διάρκεια των διαφόρων σταδίων της εκτελέσεως μιας πράξεως πληρωμής, παρέχει επίσης στον πάροχο τη δυνατότητα να ζητεί από τους μεσάζοντες την παροχή κατάλληλων πληροφοριών σχετικά με τον οικείο δικαιούχο, ιδίως οσάκις, όπως εν προκειμένω, η συγκεκριμένη πράξη πληρωμής πραγματοποιείται μέσω τεχνικής υποδομής που ανήκει σε τέτοιον μεσάζοντα.

63 Επιπλέον, όπως επισημαίνεται και στην αιτιολογική σκέψη 46 της οδηγίας 2007/64, μπορεί να υποτεθεί ότι ο ενδιάμεσος φορέας, συνήθως «ουδέτερος» φορέας όπως είναι μια κεντρική τράπεζα ή ένας οργανισμός συμψηφισμού, που μεταφέρει το ποσό της οικείας πληρωμής από τον αποστέλλοντα στον λαμβάνοντα πάροχο υπηρεσιών πληρωμών θα αποθηκεύσει τα στοιχεία του σχετικού λογαριασμού και θα είναι σε θέση να τα προσκομίσει εφόσον τούτο απαιτηθεί.

64 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64 έχει την έννοια ότι ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή υποχρεούται να παράσχει στον πληρωτή τις πληροφορίες οι οποίες καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του φυσικού ή νομικού προσώπου που ήταν δικαιούχος πράξεως πληρωμής χρεωθείσας στον λογαριασμό του πληρωτή και όχι μόνον τις πληροφορίες τις οποίες ο εν λόγω πάροχος έχει στη διάθεσή του, έχοντας καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, όσον αφορά τη συγκεκριμένη πράξη πληρωμής.

Επί των δικαστικών εξόδων

65 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 47, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2007/64/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ,

έχει την έννοια ότι:

ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή υποχρεούται να παράσχει στον πληρωτή τις πληροφορίες οι οποίες καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση του φυσικού ή νομικού προσώπου που ήταν δικαιούχος πράξεως πληρωμής χρεωθείσας στον λογαριασμό του πληρωτή και όχι μόνον τις πληροφορίες τις οποίες ο εν λόγω πάροχος έχει στη διάθεσή του, έχοντας καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια, όσον αφορά τη συγκεκριμένη πράξη πληρωμής.

(υπογραφές)